

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Boschetto, 5
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
ooo Rokopisi se ne vračajo. ooo

Naročnina:
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrt leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

Ali sme vlada dovoliti uvoz argentinskega mesa?

Kakor znano se vlada in posebno trgovinski minister, krščanski sociallec Weisskirchner izgovarja, da ne sme dopustiti uvoza argentinskega mesa, če ji to ne dovoli ogrska vlada. Naše časopisje je to trditev že opetovano zavrnilo in dokazalo, da ni nobene postavne določbe v avstrijskem zakoniku, ki bi to določale.

Poglejmo nekoliko, kaj pravi meščanstvo. Na Dunaju izhajajoči tednik: »Der österreichische Volkswirt«, piše: »Z vsemi silami je treba vstrajati pri dejstvu, da ima avstrijska vlada odločiti popolnoma avtonomno, če se jo prosi za dovoljenje uvoza argentinskega, severoameriškega ali pa avstralskega zmrznjenega mesa. Seveda se slej ko prej ne sme pozabiti, da je vsa določba drugega dela § 12. izvrševalne naredbe nezakonita, ker samoobsebi umevno izvrševalna naredba ne more ničesar določati, o čemur zakon, katerega se tiče izvrševalna naredba, ničesar ne govori. Uvoz prekmorskega mesa lahko vlada dovoli ali pa prepove. Zakon o živinskih kužnih boleznih, za posamezen slučaj ali pa za daljšo dobo, toda izključno le na svojo odgovornost. Dolžnosti, tozadevno dovoljenje iskati pri ogrski vladi, ni in če bi se prav postavila na stališče tajnih dogovorov, ker je to dogovor iz leta 1909. Takrat se je namreč izdalo posebna navodila za posredovalce, ki so pa vsled razvoja zastarele in brezpomembne. Zato pa obstaja drugi dogovor iz leta 1907 ki je v tesni zvezi s avstro-ogrsko pogodbo in ki vsebuje temelj, potem katerega se imajo nesporazumja med avstrijsko in med ogrsko vlado glede medsebojnega živinskega prometa urediti pri pristojni inštanci in to so strokovne preiskovalne komisije in colninske ter trgovinske konference. Če bi vlada, ki je leta 1907 sklenila tajno pogodbo, mislila, da bo ustvarila v zvezi z nezakonitim oddelkom § 12. tudi nov temelj, potem katerega se bo v bodoče urejevalo uvoz mesa iz inozemstva, potem bi bila napravila nedvomno kršenje uradne oblasti.«

To so toraj besede izrecno meščanskega lista in se strinjajo popolnoma z našim mnenjem.

Prepir v krščansko-socialni organizaciji na Nemškem.

V krščansko-socialni organizaciji na Nemškem opasno vró. Prepir, ki se je omejeval od začetka le bolj na ožje kroge, je postal že tako očiten, da ga ni mogoče več prikriti. Znano je, da so bile krščansko-socialne »strokovne« organizacije ustanovljene le, da bi delale konkurenco socialno-demokratskim ter tako pomagale podjetnikom, da bi lažje ovirali delavce. Krščanske strokovne organizacije je rodilo geslo: Divide et impera — deli in vladaj! Kajti kjer je delavstvo razcepljeno, tam ima izkoriščevalec najlažje stališče.

V Nemčiji se deli krščanska delavska organizacija v dve struji: ena je izrazito katoliška in je popolnoma nazadnjaška, druga, takozvana monakovsko-gladbaška (München-Gladbacher), navidezno medverska, ki zasleduje sicer iste cilje kakor prva, je pa nekoliko naprednejša in šteje za svoje člane tudi protestante. Četudi organizaciji niste bili ustanovljeni, da bi delavstvu pomagali, je bilo včasih treba, ako ne drugače, pa vsaj navidezno, kar pa že ni bilo vseč njenim pokroviteljem.

Saj je pa tudi naravno, da se člani niso pustili pitati samo s pobožnostjo, nego so se od časa do časa spomnili, da so delavci, ki potrebujejo poleg duševne tudi telesno hrano. To pa ni bilo vseč voditeljem, ki so videli v materijelnih zahtevah državi in obstoju človeške družbe nevarna stremjenja. Posamezne organizacije se niso dosti brigale za slabo voljo prečastitih gospodov, temveč so hodile svoja pota, tako da je pogosto prišlo do prav resnih sporov. Do odkritega boja je prišlo, ko se je znani voditelj nemškega krščansko-socialnega delavstva Giesberts na kongresu v Curihi v Švici javno izrazil, da krščansko-socialno delavstvo ne potrebuje jerobstva škofov. Giesbertova izjava je izzvala v katoliškem časopisju nepopisen vihar.

Od tega časa se je nasprotje v krščanskem delavskem gibanju zelo poostriilo. V boj, ki dobiva bolj in bolj gospodarsko podlago, so se začeli vmešavati tudi avstrijski krščanski socialci. Nemški kardinal Fischer je za to, da naj sprejemajo krščanske delavske organizacije tudi nekatoliške člane, dočim je kardinal Kopp iz Vratislave (Breslau) izključno le za katoliška delavska društva. Razlog za to tiči v tem, ker ima kardinal Kopp pred očmi le goreno Šlezijo, kjer je industrija le slabo razvita in je tudi prebivalstvo po večini katoliško ter do kosti zavzeto za nazadnjaške smotre. Kardinal Fischer pa računa z delavstvom sploh, ne glede na veroizpovedanje, ter vidi ne le katoliške pokrajine, ampak tudi protestantovska industrijska središča, katerih delavske množice bi bile za katoliško organizacijo za veke izgubljene, če bi obveljalo načelo kardinala Koppa. Monakovsko-gladbaška organizacija v resnici že sedaj ne dela nobene razlike med katoličani in protestanti, vsled česar agitirajo zanjo nele katoliški župniki, temveč tudi protestantovski pastirji.

Že iz tega kratkega pojasnila se razvidi, da se voditeljem krščansko-socialnega gibanja pravzaprav ne gre za načela — za vero — ampak le za taktiko, ki pa ima svoje korenine v gospodarskih razmerah. Glasilo avstrijskih cerkvenih krogov, »Wiener politische Korrespondenz« je vsled tega spora kar iz sebe in ljuto napada svoje velenemške tovariše. List piše:

»Simpatije papeža so glede delarskih društev na strani listih organizacij, ki

imajo očitno katoliški in verski značaj. V Italiji je papež Pij X. obsodil delavska društva, ki so sprejela nekatoliške člane. Enako daje papež tudi v Nemčiji prednost verskim delavskim društvom, vsekakor pa trpi z ozirom na različni položaj v primeri z Italijo tudi mešana društva, ki obstoje zlasti po zapadnih deželah, kjer živijo katoličani in protestanti skupno« itd.

Kardinal Fischer, ki je pri papežu osebno zagovarjal svoje stališče ter se zavzemal za mešane organizacije, je odšel iz Rima, brez da je kaj opravil. Gornja izjava cerkvenega lista je za krščanske socialce v Nemčiji precej kislo jabolko, v katero pa bodo morali ugrizniti, ako nočejo, da jim papež odtegne svojo »milost« in jih proglasi za krivoverce. To je posebno vseč podjetnikom, kar ti tudi odkrito priznavajo v svojem glasilu »Die Post«, ki piše:

»Dolgo vrsto let je stala krščansko-socialna organizacija pod vplivom socialno-demokratske konkurence in je vedno bolj in bolj lezla na demokratsko-radikalna pola, da se je končno politično-socialno razločevala od socialno-demokratske le še po imenu — in je med tem, ko se je v ostalem posluževala agitacijskih metod za maso, hujkala zoper podjetnike in obstoječi družabni red« itd.

V ostalem se glasilo kapitalistov raduje, da je cerkev nastopila zoper tiste elemente v krščansko-socialni organizaciji, ki vidijo v delavskih združitvah le sredstvo za izboljšanje delavskega položaja. Po mnenju tega glasila mora stati cerkev na aristokratsko-konservativnem stališču, ker bi jej sicer vsako drugačno stremljenje škodovalo ter upropastilo njo, državo in sedanji družabni red. List piše dalje, da se mora papežu pripoznati brezpogojno oblast nad krščanskimi delavskimi društvi, da jim lahko daje predpise ali pa jih enostavno prepove. Značilno je, kaj pravi glasilo kapitalistov o krščansko-socialnih organizacijah glede zahtev po večjih plačah in boljših delovnih pogojih. Dotični odstavek slove:

»Ako pa bi nositelji tega (krščansko-socialnega) gibanja gojili stremljenje, ki se ne da spojiti s krščansko postavo o npravnosti, če bi na primer zahtevali nepravične visoke delavske plače ali sicer nepravične delovne pogoje, oziroma če bi se v dosego svojih namenov zalekli k npravno nedovoljenim sredstvom, na primer k nepravičnemu ali vsaj krščansko ljubezen žalečemu bojkotu podjetij ali posameznih oseb, tedaj mora vsak katolik nele načelno priznati pravico cerkveni avtoriteti, da povzdigne svoj glas zoper tako žaljenje npravnih postav, temveč da temu svarilu tudi sledi in ga uboga«.

Značilno je, da se pisava podjetniškega glasila »Die Post« popolnoma vjema z nazori, ki jih imajo cerkveni krogi o krščansko-socialni organizaciji. Kakšen namen pa naj

imajo te organizacije, ako se ne smejo boriti za boljši obstanek svojih članov? Guliti paternoster in nositi sveče v procesijah, to vendar ne more biti edini namen krščansko-socialne organizacije! Seveda, cerkveni krogi so ustanovili in podpirajo krščanske organizacije samo zato, ker so bile ustanovljene kot konkurenca socialno-demokratskim, ki se v resnici boré za delavske interese. Velika večina delavcev, ki tvorijo takozvano krščansko-socialno stranko, tega seveda ne ve; ker če bi se jim nalilo čiste vode, bi bilo s klerikalno glorio hitro pri kraju. Cerkev vendar ne more rezati v lastno meso in se boriti za delavce, ko je sama največja podjetnica in najboljša zaveznica kapitalistov. En sam pogled na krščansko-socialne kongrese nas prepriča, da je res tako. Tu vidimo poleg zapeljanih delavcev razne aristokrate in oderuhe; brzojavni pozdravi raznih grofov in veleposestnikov tvorijo navadno najimenitnejši del krščansko-socialnih zborovanj. Kdaj je prišel kak princ ali tovarnar na kongres, da pozdravi na njem socialno-demokratske delavce? Še nikdar!

Boj, ki se odigrava na Nemškem, pa je pomemben tudi za naše slovenske razmere. Stališče, kakoršno zavzema kardinal Fischer na Nemškem, zastopa na Slovenskem dr. Kreh. Le-ta je pred leti na shodu slovenskega krščansko-socialnega delavstva v Medvodah stavil predlog, da naj se ne snuje društev, ki bi nosila naslov »katoliški« ali »krščansko-socialni«, češ, da bi se potem lažje lovilo kaline, ako bidruštvo vsaj na zunaj ne izgledalo klerikalno. Gerent Čebulj iz Jesenic je sicer pobijal ta predlog, toda obveljalo je načelo, ki ga je zastopal dr. Kreh. V znani debati kontra Masaryk v državnem zboru se je dr. Kreh postavil enako na stališče, da cerkev v politiki nima ničesar odločevati. Toda to so bile samo besede, v resnici pa je drugače; kajti papež ima še vedno večjo moč kakor dr. Kreh, ki do danes še ni izjavil, da ne priznava papeževe avtoritete. To, kar velja za Nemčijo, velja tudi za slovenske krščansko-socialne organizacije; namreč, da morajo biti ponižni sluge cerkve in njenih kapitalističnih zaveznikov.

Dunajski škof — koadjutor dr. Nagl je že začel delati v smislu papeževih ukazov. Nedavno je izdal ukaz, da se mora vselej, predno se ustanovi kako društvo, predložiti pravila nadškofjskemu ordinarijatu v pregled in odobrenje. Ravnotako se mu mora predložiti imena vseh odbornikov, račune, tiskovine in vse izjave, še predno se jih dá v tiskarno ali razpošlje. Župniki in kaplani

imajo strog nalog paziti na to, da se bo ta škofov ukaz tudi izvrševal. Ni dvoma, da bodo zgledu dr. Nagla sledili kmalu tudi drugi škofje. Tedaj pa bo prišel čas, ko bomo na krščansko-socialnih shodih videli sedeti poleg vladnega komisarja tudi kakega kaplana ali korarja, ki bo že skrbel za to, da se ne bo govorilo o delavskih težnjah, ampak molilo »rozenkranc« ali pa litanije. Pojdite se solit z vašo krščansko organizacijo!

Nimam časa!

Jeli tudi vam ta izrek poznan? Ali ga niste vedno slišali, če ste šli med žené agitirat? Kakorkoli gremo med naše žené in jih pozivljamo na poset naših shodov in drugih priredb, vedno nam zvoní v uho stereotipen odmev: Nimam časa! Če se pa obrnemo do naših sodrugov ali pa delavcev sploh ter jih pozivljamo, da vplivajo na svoje žene ter jim pojasnijo važnost sodelovanja žensk, potem nam gotovo odgovore z nekakim ponosom, ki naj bi opravičil »izvanredno skrbnost domače gospodinje«: Ja, ona za kaj takega nima časa. Ko smo lanijsko leto uprizorili demonstracijo za odprtje mej in za uvoz argentinskega mesa, je bil ves Izrael po konci: Kaj vam ne pride na misel. V nedeljo dopoldan, ko imamo toliko opraviti, kuhati, pospraviti imamo in poleg tega še razna druga dela in vi nam hočete od tega dragocenega časa odvzeti kar dve uri? To je popolnoma nemogoče in le take se bodo lahko vdeležile, ki se sploh za gospodinjstvo ne brigajo. In res vdeležilo se jih je razmeroma malo demonstracije. In danes? Prve dni pretečenega meseca smo imeli priliko opazovati, koliko časa imajo naše žene pravzaprav na razpolago. Tiste, ki lanijsko leto niso imele časa žrtovati dve uri demonstraciji za uvoz argentinskega mesa, so sedaj ko je prispela le poskušnja tega mesa, stale ure in ure pred mesnicami in cepetale z nogami vsled britkega mraza. Tiste, ki so morda zaničljivo zasmehovale one svoje tovarišice, ki so se vdeležile demonstracije, ki so se z nami borile za uvoz argentinskega mesa, one se danes ne sramujejo in niso prefine, ko je meso tukaj, da se zanj trgajo. Sedaj vemo, koliko razpoložljivega časa imajo naše žene in sedaj se ne bomo dali več odvrniti. In če bo morda v najkrajšem času treba naši vladi ponovno povedati, da ima tudi ljudstvo svoje potrebe, potem pravimo že danes tistim, ki bi se morda zopet rade poskrile in se izgovarjale: »Sedaj morate imeti čas!«

je kajpada vse od časopisov zlagano. Ako je pri kakem oddelku povod za nezadovoljnost, zabavlja on najbolj, kadar pa nastane kak konflikt, tedaj izgine in prepusti dotičnike svoji usodi — da, še veseli morajo biti, da ne prenese kake nepremišljene besede v pisarno, kar pa stori čisto gotovo, kadar mu gre za nohte in če se boji, da se ne razkrije njegovo lastno početje. Dostikrat mislimo, da smo ga zasačili, pa izmuzne se nam izpod prstov kakor jegulja. Markira globokovernega, kjer se mu to zdi potrebno, in zabavlja čez farje, kjer položaj to zahteva. K uradnikom hodi, da očrni tovariše, delavcem pa nasteva napake uradnikov; kadar pa se kdo drugi vmeša, ima gradivo za nove denunciacije.

Ako ga tovariši začno spoznavati, se dela ogorčenega, in če to ne pomaga, se pa spravi nad lastne društvenike ter jih dela odgovorne za prepir, in če mu sledujoč tudi to izpodleti, si poišče druge krivce.

V splošnem se dela izobraženega, v jezi pa bruha najbolj robate besede. Z bolj podkovanimi sodelavci se nikdar ne spušča v resen pogovor; kadar pa ne more iz zadrege, poskuša speljati pogovor na kako drugo stvar, v skrajni sili pa odneha in prizna delovanje in uspeh socialnodemokratske organizacije. V kritičnih trenutkih ima vse mogoče izgovore: krščansko-socialna organizacija da je še

DOPISI

Celje. — Ni še dolgo tega, kar smo se v našem listu pečali s surovostjo tukajšnjega železniškega zdravnika, dr. Premšaka. Evo tukaj še nekaj slučajev.

Precej časa je že od tega, kar je za mrtvoudom zbolel tukajšnji železniški mizar Zupanc. Umevno je, da bi bil siromak rabil zdravniško pomoč, toda g. dr. Premšak si ga je v teku 180 dnevne bolezni le enkrat malce ogledal. Ko je pa bolnika privedla njegova žena k zdravniku, da bi ga preiskal, je ta začel nad njim vpiti kakor kakšen hribovec. Da to ni dostojno olikanega človeka, si je lahko misliti.

Drug slučaj. Čuvaja Štumpfa je zadela nezgoda. Ravno ko je telefoniral je tresčilo v telefon in pri tem pokvarilo čuvaju živce. Gospod zdravnik pa je konstatiral, da se Štumpfu ni nič zgodilo in da le simulira. To zdravnikovo postopanje pa je imelo za Štumpfa slabe posledice, ker ta je bil vpojojen in sred zime izgnan iz stanovanja.

Kako g. dr. Premšak ogleduje bolnike, to nam jasno kaže sledeče: Pred par meseci je skočil iz vlaka nek posestnik iz Velenja in tako nesrečno padel, da je nezavesten obležal. Poklicali so zdravnika, ta pa je ponesrečenca *tipal s palico* in ga izpraševal: »Povej kako se pišeš, če ne, te ne morem gor vzeti«. In to je storil zdravnik s težko poškodovanim človekom, ki je drugi dan umrl vsled poškodb.

Dne 7. novembra m. l. je zbolel skladišni delavec Hribnik in šel k zdravniku. G. dr. Premšak pa nima določenih ordinacijskih ur, pa tudi ne čakalne sobe, za kar se pa južna železnica prav nič ne briga. Hribnik je toraj moral čakati na mrzlem mostovžu na prepihu od 8. do 11. ure predpoldne, a zastoj. Zdravnika ni bilo od nikoder, da bi pogledal, če kakšna uboga para čaka nanj.

Ko je prišlo do tega, da je zdravnik preiskal Hribnika, je konstatiral, da ima tifus. Drugi zdravnik, katerega je Hribnik še obiskal, pa je konstatiral, da ima bledo mrzlico. Lahko bi navedli še več takih slučajev, a za danes naj zadostujejo ti, ker dovolj jasno kažejo brezbriznost in nečlovečnost g. dr. Premšaka. Ta si napravi svojo nalogo kaj lahko. On misli, da že zadostuje, če dobiva plačo iz bolniške blagajne južne železnice, katero vzdržuje osobe s svojimi krvavimi žulji. Če je nezmožen pa naj odstopi in naj prepusti svoje mesto drugemu sposobnejšemu, za kar mu bodo železničarji prav gotovo hvaležni.

mlada, šibka, pa bo že bolje itd. V družbi radikalcev je radikalen, med konservativci konservativen, vesel je z veselimi, žalosten pri žalostnih, naroden z narodnimi, pobožen s pobožnimi in markira svobodnjaka, če zaide v družbo svobodomislecev. Ampak enega ne izpusti nikdar izpred oči: lastnega »jaz«!

Narodni delavec.

Poleti se postavlja z nacionalno cvetico, pozimi pa nosi znak kakega narodnjaškega društva. Baha se s svojimi osebnimi zmanji, da se z doktorji tika ter da mu je kak visok uradnik ali oficir stric. Z delom se ukvarja le zato, da mu hitreje mine čas, sicer pa bi lahko že imel kako visoko službo. Predstojnika se ne boji, ampak samo kadar ga ne vidi, zleze pa v dve gubi, če se pojavi na vidiku. Rad se tudi baha s številom deklet, ki jih je baje že zapeljal, ali pa, da se upa tekmovali z vsakim pivcem.

Pozdravlja le z »živijo« in »na zdar«, in vse, kar še zna, je zabavljanje na socialne demokrate. Če se ga spravi v zagato, ne vé izhoda in začne jecljati, ako uvidi, da se drugače ne bo rešil. Njegov radikalizem je le navidezen, sicer pa se počuti najbolj med veteranci. V družbi se sramuje, da je delavec in se izdaja za poduradnika ali kaj drugega; kadar vidi, da je zrak čist, pa avanzira celo do uradnika.

Na stara leta postane običajno krščanski

PODLISTEK.

Fotografični posnetki iz organizacijskega življenja.

Po F. Pattermannu.

Klerikalni agitator.

Njemu je vse znano, pozna vse, ima za vsakega kako obljubo, ne pride nikdar v zadrego in se zna z lažmi izmuzati iz najtežje zagate. Najljubši so mu mladi delavci, ki so bili šele pred kratkim na železnici sprejeti. Ti se namreč še ne spoznajo in se jim zato lahko vse natvezi, ker vsakemu starejšemu radi verjamejo. Kdor posluša takega krščansko-socialnega agitatorja, kar strmi nad njegovo vsegamogočnostjo pri železnici. Ravnatelj, uradniki, skratka vse je odvisno, da dobi tisti, ki ga obdelava, prijetno in boljše plačano službeno mesto.

Kadar pa se takega tiča pokliče na odgovor, tedaj je seveda vse, kar se mu očita, neresnično, in če nastopi nafarbani kot priča, se vse utaji in pričo se postavi na laž. Tako taje se mora slišati na lastna ušesa, in kdor agitatorja ne pozna dobro, bo sam dvomil, če priča morda res ne laže.

Kar je na svetu slabega, je vse od socialnih demokratov, vse dobro pa izvira od Slovenske ljudske in krščansko-socialne stranke. Če se mu nasteje klerikalne grehe,

Kamniška železnica, je pravcata pastorka v vrsti tržaškemu ravnateljstvu državnih železnic podrejenih železniških prog. Zasebniki, ki imajo z železnico opraviti se neprestano pritožujejo ravno tako kakor lastni uslužbenci. Razmere se kritikujejo v meščanskem, kakor v našem časopisu — toda vse zaman. Nehote se nam vsiljuje vprašanje: Ali se morda gospod prometni kontrolor *Batagelj* ne upa nastopiti napram vsegamogočnemu *Reparju*? So-li kaki posebni oziri na to popolnoma nezmožno osebo v zvezi z brezprimerno popustljivostjo uprave napram temu nadutemu možičku? Drugače si pač ne moremo tolmačiti dejstva, da uprava ničesar ne ukrene, da bi se temu možaku(?) žalostnega spomina zabičilo občevarje z ljudmi. Sedaj je zopet našel novo »tarčo« svojemu hudobnemu početju. Vlakospremno osobje je, katero je za enkrat vzel v cilj. Ker pa osobju drugače ne more blizu, je začel trgati že itak sramotno nizki zaslužek in prav nič ga ni sram se kregati in prepirati z vlakovodji in sprevodniki po pol ure in več radi 5 minut, ki jih neopravičeno trga. Pri tem se sklicuje vedno na svojega »edinega« pokrovitelja *Batagelja* čes: da je on tako odredil. Gospod *Repar!* bodi vam enkrat za vselej povedano, da nam *Batagelj* ravno toliko imponira kakor vi in da se vi nimate prav nič ozirati na nikomur merodajno mnenje *Batagelja*, temveč edino le na predpise, ki so tako jasni, da bi jih razumel vsak pastir, katerih pa seveda vi z *Batageljem* vred ne morete razumeti. Zadnjikrat vas tem potom opominjamo, da nas pustite s svojimi neslanostmi pri miru in da nam potrjujete tista službena opravila katera imate vi nadzorovati brez trganja in v smislu veljavnih predpisov. Če bi ta naš zadnji opomin ne imel željenega uspeha, potem se ne čudite radikalnejšim sredstvom, ki vam prav gotovo ne bodo prijetna. Tržaško ravnateljstvo, tebi pa kličemo: Napravi red v lastni hiši!

Prizadeti.

Ljubljana drž. kolodvor. »Der Jüngling aus dem Teutoburger Walde«, se je pojavil na naši postaji v podobi »velike glave« asistenta *Hohn-a*. To domišljavo človeče menda misli, da je poklicano v to, da bo na ljubljanski državnoželezniški postaji s svojo germanskooliko klatilo zvezde raz neba. Ponaša se vsaj tako, toda povedano mu bodi na tem mestu, da se bo tudi za njegovo domišljavost našlo potrebnih instrumentov s katerimi mu bomo operirali vsaj njegov dolgi jezik. Prizor, katerega priče smo bili dne 13. p. m. se ne sme več ponoviti in če bi se ponovil, potem naj se gospodine *Hohn* pripravi na poskus svojega rojstva suhih kolen, ki bi delale

socialec, hodi za procesijami in obiskuje božja pota. Postava njegova je zgrbana, predpostavljene pozdravlja s svetim strahom. Kjer se mu zdi umestno, se dela tudi pobožnega. Pogledati naravnost v oči ne more nikomur, in vendar se vsakemu prišliti, najraje pa takim, ki mu dajo za kozarček pijače. Ena lastnost pa ga je spremljala od mladosti do starih let: mržnja do dela in delavcev. Krumirstvo in izdajstvo nad lastnimi brati mu dela veselje. Teptali so po njem, ne da se je ojunčil, in sedaj ga veseli, da lahko tudi on dá drugim občutiti svojo moč.

Kdor veruje v Lombrosovo teorijo, je lahko prepričan, da je v njej našel razlago za take značaje, bodočnost pa bo pokazala, da je tega kriva le pomanjkljiva vzgoja.

Radikalec.

Najraje se suče tam, kjer ga nihče ne pozna. Potem pa pripoveduje v oštariji, kaj vse je že naredil, in kdor mu verjame, je prepričan, da bi ne bilo delavskega gibanja, če bi njega ne bilo. Podjetniki se kajpada kar tresejo pred njim in preklestil je že celo rajdo policajev; da se mu noben predstojnik ne upa reči besedice, se samo ob sebi razume.

Pri velikih ljudskih shodih je vedno zraven! kajti tu se čuti varnega, da ga ne bo nihče zatožil. Večkrat se ga spozna po neprestanih medklicih, ki so ali čisto neumestni,

gotovo vse čast Martinu Krpanu. Zapomni naj si, da se uslužbenci, ki so že robotali za železnico, ko je on še hrabro nosil »Schnellfeuerhose«, ne bodo dali nekaznovano nazivati z »Lausbuben«, temveč, da mu bodo pripomogli na tako občuten način do olike, da uspeh gotovo ne bo izostal. Se-li razumemo? Le ne izzivati!

Opazovalci prizora.

Domače vesti

Priznanje. — »Wiener landwirtschaftliche Zeitung« z dne 11. januarja t. l. piše: »Žalostne posledice za krmo slabih letin 1908 in 1909 so živinske posestnike prisilile zmanjšati število glav, ker je primanjkovalo potrebne krme. Mnogo najlepših goved so morali prodati za nizko ceno, da, celo v zgubo. V letu 1910 se je pridelalo primeroma dosti krme, a ob enem je hitro poskočila cena živini, in kmetu, ki mora sedaj kupovati živino, manjka denarja.... Gotovo želi vsak živinorejec pomnožiti število živine, kar pa v sedanjih okoliščinah ostane le pobožna želja, ki se poredko izpolni. Visoke cene, ki se plačujejo za kladna telela, so prevelike, da bi se kmet pod pritiskom pomanjkanja denarja mogel upirati skušnjavi«.

Agrarci torej priznavajo, da so visoke živinske cene resna nevarnost za razvoj domače živinoreje. Visoke živinske cene otežkočujejo kmetu nakup mlade živine, drugič pa povzročujejo, da kmet raje proda telela mesarju, nego bi jih doma redil. Kako bi torej bil v teh okoliščinah mogoč razvoj domače živinoreje v toliko, da bi zadostoval potrebam?

Še dvojje vprašanj! Prvič: Zakaj ne podpirajo agrarci socialno-demokratskih zahtev po olajšanju uvoza cene mlade živine iz Inozemstva, kakor se to vrši n. pr. v Italiji z velikim uspehom potom suspendiranja carin? Drugič: Če je resnica, da se domača živinoreja vsled visokih živinskih cen ne more hitro razviti ali še potem morejo agrarci pričakovati, da odstopimo od naše zahteve po uvozu inozemskega mesa?

Naš najnovejši »šef«. Naši ministri se menjajo kakor slabe dekline pri strogem gospodarju in čuditi se ne smemo, če danes morda polovica železničarjev ne ve kdo je njih vrhovni zapovednik. Razlika je le ta, da se slabo dekle odslovi brez vsake skrbi za nje bodočnost in da se tudi ni bati, da bi se nadalje vmešavala v gospodarstvo, katero je morala zapustiti. Pri ministrih je pa to nekoliko drugače. Ne le da mora država,

ali pa so prednešeni ob nepravem času. Kadar gre za to, da se demonstrira za kako delavsko zahtevo, je seveda gotovo zraven. Pri tem se večkrat odiči z rdečim nageljkom. V vrsti ne koraka, ampak mimoidoče osrečuje z blagohotnimi klici, da jih opozori, da se tudi on strinja z njihovo zahtevo. Ako upa, da bo v gnječi lahko provociral policijo, ne da bi pri tem prišla njegova dragocena oseba v nevarnost, to gotovo stori.

Kadar pa pride tovariš in ga opominja na pristop k organizaciji, se čuti silno užaljenega. To zanj ni potrebno, nanj se že tako lahko zanese; on da lahko štrajka deset let brez vsake podpore. Po njegovem mnenju so vsi organizirani manj vredni; kajti če bi bili vsi taki kakor on, bi bili že davno poglani celo bando kapitalistov v zrak.

Kot berilo so mu najljubši »Edinost«, »Jutro« in »Slovenski Narod« ter drugi taki listi. Delavskih listov mu ni treba; kar stoji v teh, je že davno vse pozabil.

Kjer misli, da ga nihče ne opazuje, občeje najrajši z gospodo ter zabavlja, kakor je že razgovor, čez socialne demokrate in jih nazivlje delavske sleparje.

Brezbrižni ali indiferentni.

Ta drži z vsemi: je krščanskosocialen s krščanskimi socialisti, socialen demokrat s socialnimi demokrati, narodnjak z narod-

toraj srečni prebivalci te države, skrbeti za »izkrcane« ministre, katerim se je navadno odpovedala služba vsled njih izvanrednih zmožnosti, da, še celo vpoštevati jih mora kot posebne strokovnjake, katerih mnenje je merodajno. Poglejmo si n. pr. nekdanjega železniškega ministra in današnjega krščansko socialnega poslanca *Witteha*. Tega moža se je moralo odsloviti na tako nečasten način, da bi bil v vsaki drugi državi politično absolutno nemogoč. Pri nas pa igra mož velikan vlogo in kapitalistična vlada ga vporablja kot najboljšo orožje napram zahtevam poželjivih železničarjev. Kot bivši minister je namreč »strokovnjak«, vzlic temu, da mu je vse železniško življenje španska vas. Nič boljši kakor *Witteh* niso ostali železniški ministri pokoju in zato je pač umevno, da se tudi uslužbenci ne zanimajo posebno, če jim je žalostna avstrijska usoda naklonila kakega novega »šefa«. To je torej vzrok, da danes morda 50 odstotkov železničarjev ne ve, da je šel tudi zadnji železniški minister gosp. *Wrba* v pokoj in da je njegov izpraznjen stolček »začasno« zasedel poljski zlahčič profesor *Glombinski*. Pravimo »začasno«, to pa zato ker v naših žalostnih razmerah o stalnosti ni mogoče govoriti in ker že danes smelo trdimo, da bomo imeli v par mesecih zopet novega »šefa«.

Če so torej razmere tako nestalne, je naravno, da vplivajo tudi na naše razmere, kajti vsak »nov« mož prinaša v urad tudi nova svojstva, ki se njemu zde najboljše in ki jih skuša čimprej uvesti. Seveda so vsi ti možje prepričani, da jih ne bo zasledovalo »društvo za varstvo živali« če poskušajo svoja zdravila na železničarjih in zaradi tega postopajo pri svojih poizkusih tudi brezobzirnejši kakor učenjak, ki se poslužuje svojih »poskusnih zajčkov«, za katerimi stoje vedno gotovi krogi, ki so precej razburjeni, če se trpinči — zajca.

Ker so toraj tozadevno železničarji na slabšem kakor zajci, bi bil že skrajni čas, če bi posvetili nekoliko več pozornosti delovanju svojih vedno novih šefov in končno določili: doslej in ne več! Nikakor ne gre, da bi vsak minister poskušal in eksperimental z železničarji, nasprotno je skrajni čas, da se napravi konec vsem poskusom in uredi razmere brez ozira na vse »nove« ministre.

To sicer ne bo naredilo »društvo za varstvo živali« pač pa »Splošno pravovarstveno in strokovno društvo za Avstrijo«, če bodo v njem železničarji včlanjeni v takem številu, da se bo dalo z njimi izsiliti iz parlamenta železničarski zakonski načrt, ki ga je že leta 1907 dr. Ellenbogen predložil zbornici.

njakarji in brezbrizni z brezbriznimi. Noče se zameriti na nobeno stran — on samo čaka, da se izvojuje odločilni boj, potem se že pridruži zmagovalcem. Pri vsakem uspehu pravi mogočno: Eh kaj, to bi se tudi tako zgodilo! Kadar pa se ne zgodi kakor bi rad ali če se zgodi kaj na škodo delavcev, tedaj pa je njegovo očitiranje že bolj špičasto: Zdaj imamo že tri organizacije, pa ni nič boljše.

Kadar pride s kakim uradnikom navskriž, se prišliti k organizaciji, da bi spravil kak članek v list; če se mu to ne posreči, pa zabavlja na zaupnike, čes, da drže z uradniki. Kadar se ga spravi v zagato, je vedno njegov zadnji izgovor: Ja, jaz bi že davno bil član, ampak ker je ta in ta zraven, pa ne pristopim!

Zaupnik.

Oženjen je, ima otroke in poleg službe mu vzame delo doma ves prosti čas. Dasi je resen, mu delajo gube na čelu dokaj pri kupen izraz. Obleka njegova je priprosta in čedna vkljub temu, da more misliti sam nase šele, kadar so žena in otroci v redu. Pobratil ima še več mesečnih prispevkov, kar mu delo gotovo ne olajšuje. Kot železničar je vesten in vso svojo čast polaga na to, da ne napravi v službi nobene napake. Njegove misli so večkrat doma in preudarja, česa bi bilo še treba; pa pridejo tovariši po svet ali

Katoliško ločeni v državni zbornici.

Dne 21. m. m. je prišla v državno zbornico deputacija katoliško ločenih ter se predstavila raznim naprednim politikom in stankarskim vodjem. Zahtevala je, da se že vendar enkrat napravi konec nezdravim razmeram, ki silijo stotisoč avstrijskih prebivalcev, da žive v prisilnem konkubinatu in to izključno le zaradi zastarele zakonske postave. Govornica je bila gospa *Poklilar* in povdarjala je grozno bedo, ki jo povzroča dosedanje razmerje, posebno otrokom, ki so se rodili v takih razmerah. Ona pač priznava, da so posebno klerikalci, ki se z vso silo protivijo tozadevnim reformam, toda to nikakor ne opravičuje dosedanje popolne nedelavnosti na tem polju. Da se merodajnim faktorjem da potrebna podlaga, so pripravljeni katoliško ločeni ponuditi sledeči kompromis: Nobenemu katoliško ločenemu naj se pred tremi leti po ločitvi ne dovoli, da se ponovno poroči, to pa zato, da ima vsaki priliko se v teku tega časa poravnati in se zopet z drugim delom združiti. Onemu, ki je pri prvi ločitvi spoznan krivim, naj se sploh več ne dovoli, da se še enkrat poroči. Reforma zakona naj omogoči samo *nedolžnemu* delu pravice do narave s tem, da poišče svojo srečo v drugem zakonu. Če je dognano, da je žena nedolžna ločitve, potem naj ima mož dolžnost ji plačevati alimentacijo, ki naj bo primerna njegovim dohodkom in to toliko časa, dokler se ona zopet poroči. Končno je navedenih še nekaj zahtev tika-jočih se pravic onih otrok, ki so se rodili za časa ločenega zakona. Naravnost sramotno je za »kulturno« državo Avstrijo, ki danes, v dvajsetem stoletju še ni rešila tako naravnega vprašanja kakor je to. Da se rimski klerikalizem tej rešitvi protivi z vsemi silami je pač umevno, če vpoštevamo, da teka po svetu tisoče in tisoče farskih otrok, kateri seveda vsled nesmiselnega celibata ne bi uživali blagodejstev zahtevane reforme. V kolikor poznamo naše meščanske mameluke, se pač klerikalci lahko zanašajo nanje in mirno spé toliko časa dokler dobi proletarijat moč v svoje roke in bo med neštetiimi drugimi vprašanji rešil tudi vprašanje reforme zakona.

INOZEMSTVO.**Umor dvanajstih japonskih socializmov.**

Tokio, 24. januarja. Radi »zarote proti življenju cesarja in drugih članov cesarske rodbine« k smrti obsojeni anarhisti med njimi tudi vodja *Kotoko* in njegova žena, so bili danes usmrteni v tukajšnji ječi.

Moritev je pričela ob 8. uri zjutraj in je trajala do 3. ure popoldne. Obsojence

s kakim vprašanjem in zapostaviti mora svoje skrbi, da jih prežene drugim. Če je kdaj nevoljen, pustiti si mora dopasti kazensko pridigo; kajti po mnenju članov ne sme biti zaupnik nikdar slabe volje. Zvečer bi se tako rad vlegel k počitku, toda hrabro si prežene spanec: saj je vendar seja, pri kateri ne sme manjkati.

Leto je okoli in občni zbor je tu. Hvala bogu, minulo je in ničesar več ne sprejmen. Prečita se računsko poročilo in razloži posamezne postavke; razklada se, koliko dela še čaka organizacijo v bodočem letu. In zopet se čuje staro pesem: Ljudi, bi bi hoteli delati, primanjkuje! Tu spregovori tudi naš zaupnik par besedi. Z obraza mu zgine skrb in smehljaj, oči se mu svetijo, ko pozivlje navzoče k vztrajnosti. O odstopu ni nobenega govora več — še vesel je, da mu niso naptirili še kako novo funkcijo.

Užaljeni.

Pristopil je k organizaciji, toda ne iz prepričanja ali notranjega nagiba. Zaupniku da čutiti, da je izkazal s svojim pristopom njemu in organizaciji posebno milost. Njemu zaupniki in funkcionarji niso tovariši, ki delajo prostovoljno, iz notranjega nagona, ampak smatra jih za manj vredne, za podložne. Zaupnik mora pri vsakem prispevku okusiti, da on smatra svoje članstvo za po-

so usmrtili enega za drugim, ker so bile postarjane le ene rislice. Oblastnije so storile priprave, da se javnosti prikrije ta strašni umor. Žena dr. Kotoka je prosila, da bi smela le še enkrat videti svojega moža, a prošnja jej je bila enostavno odklonjena.

Prve žrtve socialnega gibanja v vzhodni Aziji so padle. Azijska krvooločnost združena z evropskim sovraštvom kapitalistov proti vsakemu odporu izkoriščanih je rodila sramotni »anarhistovski proces«, ki se je vršil za zaprtimi vrati, tako, da nihče ne ve če je kdo izmed 24 obtožencev kriv in kdo je kriv. 12 bojnikov za socializem je pustilo življenje, med njimi tudi učenjak in pisatelj dr. Kotoko, imenovan »Tolstoj vzhoda«. 12 »pomiloščenih« zdihuje v ječi, ker so hoteli od kapitalizma podjarmljeno Japonsko privedi v vrste mednarodnega delavskega gibanja. Žalosten stoji v duhu evropski proletarijat ob grobu prvih japonskih mučnikov socialističnega gibanja, toda s trdno zavestjo, da tudi Mikadovi krvniki ne bodo obglavili ideje socializma. Kamor pride kapitalizem, tam se pojavi socializem kot njegov proizvod in kot zmagovalce. Tudi na Japonskem ne bo mogoče potlačiti socialističnega delavskega gibanja.

Nov bojevniki v Portugalski je ustanovljen in se nazivlje »O Carraigeiro«, ki je glasilo zveze delavcev v transportni obrti. V Lizboni in Oportu so organizirani vozniki, kočijaži, vodje avtomobilov, uslužbenci cestnih železnic in železničarji. V Lizboni je osem društev v Oportu pa šest. V severni Portugalski so železničarji trdno organizirani in so pred kratkim uspešno izvedli stavko. Cestni železničarji v Lizboni in Oportu ter delavci v lukah Oporto in Gaya pripadajo internacionali že več let. Kakor se kaže, procvitajo društva transportnih in prometnih delavcev tudi na Portugalskem. Želimo našim tovarišem najboljše uspehe v njih organizacijskem delovanju.

Velika železniška nezgoda. London, 23. januarja. Danes predpoldne je v bližini postaje Pontypridd osebni vlak trčil ob premogni vlak. Prvi vozovi osebnega vlaka so vrinjeni drug v drugega, ostali pa tvorijo kup razvalin. Dosedaj so dobili enajst mrtvih izpod razvalin.

Iz Londona se še poroča: Rešilna dela so jako težavna, ker je težko dobiti ranjence iz razvalin, od katerih se mora posamezne dele odžagati, da se pride do ranjencev. Število ranjenih je veliko in se ceni na trideset do štirideset oseb. Rešilna dela se nadaljujejo in bati se je, da se najde še več mrtvih pod razvalinami vlakov.

sebeno blagohotnost. Zaupnik še vedno goji upanje, da napravi iz njega dobrega tovariša. Ampak zahteve postajajo vedno večje in večje, tako, da se jim končno ne more ugoditi. Naposled izstopi.

Seveda je tega kriva organizacija, ki ni znala preceniti, kakšno čast se jej je izkazalo.

Kaznovana sebičnost.

V neki moravski tobačni tovarni so se organizirali mizarji. Nizke plače in pa draginja jih je privedla v organizacijo. Prispevke so plačevali točno in bilo je upanje, da postanejo še izvrstni člani. Pa so se sestali s poslovoljem, ki je bil nasprotnik organizacije. Stavil jih je na odgovor in jim pravil, da za profesionista ni častno, če je združen z navadnim delavcem in delavko. Trpela da bo moška avtoriteta, ker kam pa se bo prišlo, če bosta mož in žena v eni organizaciji.

Naši mizarji, ki v organizaciji še niso bili trdni, so slovesno izjavili: Če se nam ob novem letu ne poviša plače, izstopimo vsi do zadnjega. Poslovodja je o tem informiral ravnatelja, ta pa je že poskrbel, da je povišanje izostalo. Ob novem letu so izstopili vsi; samo eden se ni dal pregovoriti. Lahko bi navedli imena prizadetih oseb, pa bo že prišel čas, ko jih bo srečala pamet.

Ravnatoka kakor v tej tobačni tovarni, se pogosto dogaja pri železnici.

Železniška stavka na Portugalskem.

Kakor smo že svoječasno poročali, so Portugizi odpovedali službo »svojemu od božje milosti poslanemu« kralju in ga spremili čez državno mejo, kakor je to običajno pri nabraženih ljudeh. Seveda žalibog niso mogli ob enem s kraljem tudi poslati čez mejo tamošnje žalostne gospodarske razmere, ki najbolj tlačijo nižje sloje in ki jih je povzročilo razkošno življenje kraljeve rodovine. Naravno je toraj, da sedaj, ko se je odstranilo s pomočjo delavstva največjo oviro razvoja, to slednje zahteva, da se tudi njemu zboljša razmere.

Pravkar ko se je proglasilo ljudovlado, so se pojavili tudi delavci raznih strok in zahtevali od svojih podjetij raznih udobnosti, katere so si morali tudi deloma potom stavk izvojevati, kajti moderni kapitalizem je hitro pozabil na tiste, ki so mu bili še pred kratkim dobri zavezniki. Tako so med drugimi strokami tudi železničarji računali z ugodnim trenutkom in stavili svoje zahteve. Železniška uprava pa, ki je menda za las podobna avstrijskim železniškim upravam, ni hotela o zahtevah nič slišati in prišlo je do boja.

Železničarji, v svesti svoje moči in svoje dobre organizacije, se niso ustrašili, temveč vstopili so v stavko. Simpatij ljudstva niso imeli na svoji strani, to pa zaradi tega, ker jih je ljudstvo smatralo vzrokom velikanske bede, ki je bila posebno očitna po večjih mestih. Vzlic temu pa so železničarji zmagali in upravo prisilili, da jim je morala dati celo vrsto koncesij, med drugim povišanje dnin za nižje delavce za 45 vin. na dan, vsem nastavljenecem se je dovolilo letni dopust 20 dni katere uprava plača, delo se je v delavnicah znižalo na deset ur in reformiralo se je penzijske razmere. Nadalje dobe odslej vsi nastavljeneci letne vozne listke za prosto vožnjo in dnevi v katerih so stavkali se jim je vštelo v plačani dopust.

Stavka je seveda sedaj končana in naši portugalski tovariši se bodo v svoji organizaciji mirno pripravljali za bodoče boje, ki jim bodo rodili novih sadov.

Konferenca čuvajskega osebja južne železnice.

(Konec.)

Podpisani člani personalne komisije so opetovano doslej v svrhu ureditve te zadeve posredovali pri sl. upravi juž. železnice in tako tozadevno tudi govorili z dvor. sv. generalnim ravn. dr. vitezom Egerjem, kateri jim je takrat dejal: »Če je res, da bi čuvaji po okrožnici 385/07 preje napredovali kakor sedaj po okrožnici 536/08, ne maram, da bi se pritoževali, ter se bo to spremenilo: bilo bi prav, da sestavite za generalno direkcijo spomenico in isto izročite višjemu inšpektorju dr. Domenego, kateri mi bo predložil pri prihodnji seji upravnega sveta juž. žel. koncem meseca ali pa začetkom oktobra bomo že o tem lahko razpravljali.

Član personalne komisije *Herzig* je ses avil tabelo z razgledom, v kolikor so čuvaji juž. žel. na slabšem vsled uvrščanja čuvajev drž. žel. iz 1908 in pa radi tega, ker se ne drže okrožnice 385/07. To se je izročilo dr. Domenego in vsem strokovnim oddelkom. Stavbna direkcija je izjavila, da je zdaj premalo časa, da naj še malo čakamo, ker da se bo navedel nov obris, pri katerem se bo oziralo na začetni plačilni razred po 900 kron, katerega se je že uvedlo pri drž. železnici.

Ko je izšla okrožnica 497/09, so podpisani znova predložili tabelo, odslej nam je dr. Domenego obljubljaj odgovor mesec za mesecem, češ, da je zadevo že premislil, da da pa je ni še predložil. Generalnemu ravnatelju, ker bi ureditev stala nekaj 100.000 K.

Ko so nato podpisani predsedniku pers. komisije dr. Hermann-u naznanili, da je osebje zbog tega ravnanja zelo razburjeno, je le-ta izjavil, naj se pomirimo, da bo zadeva predložena generalnemu ravnatelju in rešena tudi z veljarnostjo za nazaj. —

Iz vsega tega je razvidno, da so pritožbe čuvajniškega osebja opravičene in istotako tudi zahteva, da se jim popravi povzročena škoda *ludi za nazaj*. To stališče so tudi zastopali omenjeni visoki funkcionarji južnoželezniške uprave, kakor zgoraj razvidno.

Podpisani člani personalne komisije torej znova predlagajo generalnemu ravnatelju uljudno prošnjo za čimprej mogoče izvedenje sledečih izboljšanj za dotično čuvajsko osebje:

1. Vsem čuvajem južne železnice, ki trpijo škodo, kakor že gori omenjeno vsled tega, da se ni izvedeno zjednačenje s čuvaji državnih železnic glede izboljšanj in napredovanj, je to škodo povrniti s tem, da se dotične čuvaje južne železnice nazaj veljavno uvrsti v isto plačilno stopnjo v katero bi bili uvrščeni oziroma napredovali analogno na drž. žel. s 1. julijem 1908 izvedenim izboljšanjem in avtomatiki. (Odlok c. kr. železniškega ministerstva št. 30.000 z dne 5. julija 1908).

2. Vsem čuvajem južne železnice, ki so že najmanj 20 let z dekretom nastavljeni in se jih je svoječasnno nastavilo z letno plačo 252 goldinarjev je skrajšati po dve čakalni dobi po eno leto in to v smislu koncesij točka 3., odstavek J, okrožnice 385/1907.

Dunaj, v novembru 1910.

Z velespoštovanjem

člana personalne komisije:

Fran Herzig, s. r. Josip Wagner, s. r.

Po poročilu sodruga Herziga se je pričela debata v kateri so delegatje naglašali svoje želje in pritožbe.

Poslanec sodr. Tom schik je v daljšem stvarnem govoru orisal izražene pritožbe. Glede avtomatike je poročal o deputaciji k novemu generalnemu ravnatelju južne žel. Uprava je izjavila, da je pripravljena obstoječe oškodovanje čuvajev popraviti pri prihodnjih napredovanjih, da pa o nazajveljavnosti dosedaj noče nič slišati. To svoje stališče utemeljuje s tem, da že zaključeni proračuni za pretečena leta ne dopuščajo nazajveljavnosti. Zagotovila pa je uprava končen odgovor za poznejši čas.

Razne predloge delegatov se je oddalo veččlanskemu komiteju, ki je po daljšem posvetovanju rezultat konference sestavil v resolucijo.

V resoluciji se sodrugu Herzigu in članom personalne komisije sploh kakor tudi organizaciji izraža zahvala za dosedanj trud in se pričakuje, da bodo merodajni zaupniki tudi vnaprej storili vse potrebno v dosego zahtev čuvajškega osebja. Nadalje se zahteva od državnega zbora, da se protivi vsakemu povišanju tarifov na južni železnici, dokler se ne ugotovi zahtevam čuvajev.

Nadalje zahteva konferenca končno rešitev sledečih že vloženih predlogov: Poldrugokratno vračunanje služ. dobe; Podelitev nočne doklade; Ureditve službenega reda; Pomnožitev mest za bločnosignalne sluge;

Imenovanje bločnih čuvajev bločnosignalnim slugom; Uvedbo kategorije čuvajev-kontrolorjev; Izvedenje spremembe naslovov (Titel); Podelitev doklade v premikalnih postajah;

Ureditve vprašanja glede službene obleke;

Podelitev obuvnega pavšala ogibnim čuvajem in prognega pavšala v znesku 360 kron prognim vravnalcem;

Pritegnitev zaupnikov k izdelovanju turnusov;

Odpravo ženske službe;

Ločitev progno-obhodne službe od službe pri zatvornicah;

Plašč (Wetterkragen) in mesečno dva prosta dneva za čuvajke zatvornic;

Podelitev odmornih dopustov čuvajkam zatvornic.

Najnovejša prehodna določba za čuvaje in bločne sluge južne železnice.

Prizadeti čuvaji južne železnice so nas že večkrat naprosili, da objavimo sedaj veljavne določbe glede pomikanja v višje plačilne razrede. V naslednjem bodi tozadevnim zahtevam zadoščeno in sicer so levostransko označene stare in desnostransko nove, sedaj veljavne določbe:

ČUVAJI:

Stari red:	Novi red:
*) 1. jun. 1905. 960 K	dobi z velj. za nazaj:
1. okt. 1907. 1100 »	*) 1. jul. 1909. 1200 K
1. jul. 1910. 1200 »	1. jul. 1911. 1300 »
1. jul. 1913. 1300 »	1. jul. 1914. 1400 »
1. jul. 1916. 1400 »	
1. jul. 1905. 960 K	
1. okt. 1907. 1100 »	
1. jul. 1910. 1200 »	
1. jul. 1913. 1300 »	1. jul. 1912. 1300 K
1. jul. 1916. 1400 »	1. jul. 1914. 1400 »

Stari red:	Novi red:
*) 1. jul. 1906. 960 K	dobi za nazaj:
1. okt. 1907. 1100 »	*) 1. jul. 1910. 1200 K
1. jul. 1911. 1200 »	1. jul. 1912. 1300 »
1. jul. 1914. 1300 »	1. jul. 1915. 1400 »
1. jul. 1917. 1400 »	

Stari red:	Novi red:
1. jul. 1906. 960 K	
1. okt. 1907. 1100 »	
1. jul. 1911. 1200 »	1. jan. 1911. 1200 K
1. jul. 1914. 1300 »	1. jul. 1912. 1300 »
1. jul. 1917. 1400 »	1. jul. 1915. 1400 »
1. jul. 1907. 960 K	
1. okt. 1907. 1100 »	
1. jul. 1911. 1200 »	1. jan. 1911. 1200 K
1. jul. 1914. 1300 »	1. jul. 1913. 1300 »
1. jul. 1917. 1400 »	1. jul. 1916. 1400 »

Stari red:	Novi red:
*) 1. jul. 1905. 840 K	dobi za nazaj:
1. jul. 1907. 1000 »	*) 1. jul. 1909. 1100 K
1. jul. 1910. 1100 »	1. jul. 1911. 1200 »
1. jul. 1913. 1200 »	1. jul. 1914. 1300 »
1. jul. 1916. 1300 »	

Stari red:	Novi red:
1. jul. 1905. 840 K	
1. okt. 1907. 1000 »	
1. jul. 1910. 1100 »	
1. jul. 1913. 1200 »	1. jul. 1911. 1200 K
1. jul. 1916. 1300 »	1. jul. 1914. 1300 »

Stari red:	Novi red:
*) 1. jul. 1906. 840 K	dobi za nazaj:
1. okt. 1907. 1000 »	*) 1. jul. 1910. 1100 K
1. jul. 1911. 1100 »	1. jul. 1911. 1200 »
1. jul. 1914. 1200 »	1. jul. 1914. 1300 »
1. jul. 1917. 1300 »	

Stari red:	Novi red:
1. jul. 1906. 840 K	
1. okt. 1907. 1000 »	
1. jul. 1911. 1100 »	1. jan. 1911. 1100 K
1. jul. 1914. 1200 »	1. jan. 1912. 1200 »
1. jul. 1917. 1300 »	1. jan. 1914. 1300 »

Stari red:	Novi red:
1. jul. 1907. 840 K	
1. okt. 1907. 1000 »	
1. jul. 1911. 1100 »	1. jan. 1911. 1100 K
1. jul. 1914. 1200 »	1. jul. 1912. 1200 »
1. jul. 1917. 1300 »	1. jul. 1915. 1300 »

Stari red:	Novi red:
1. jul. 1905. 720 K	
1. okt. 1907. 800 »	
1. jan. 1909. 900 »	
1. jul. 1911. 1000 »	1. jan. 1911. 1000 K
1. jul. 1914. 1100 »	1. jul. 1912. 1100 »
1. jul. 1917. 1200 »	1. jul. 1915. 1200 »

Stari red:	Novi red:
1. jul. 1906. 720 K	
1. jul. 1907. 800 »	
1. okt. 1907. 800 »	
1. jan. 1909. 900 »	
1. jul. 1911. 1000 »	1. jan. 1911. 1000 K
1. jul. 1914. 1100 »	1. jan. 1913. 1100 »
1. jul. 1917. 1200 »	1. jan. 1916. 1200 »

*) Opomba. So bili svoječasnno nastavljeni z 252 gold. ali pa so imeli 1. okt. 1907 že 20 službenih let, za katere doslej niso dobili nikakršnih ugodnosti.

Seja osrednjega delavskega odbora c. kr. državnih železnic.

Dne 24., 25. in 28. novembra 1910 se je vršila seja osrednjega delavskega odbora. Seja se ni vršila skupno, kakor prejšnje, temveč razdeljeno po oddelkih. Čemu je to dobro, ne ve živ krst razun zakrknjenih birokratov v železniškem ministertvu.

V sledečem prinašamo predloge, ki so jih predložili člani osrednjega delavskega odbora in jim priklopimo zapisnike dotičnih sej. Pred vsem bomo objavili zapisnik seje progovrdževalnega oddelka. V tej številki so označeni predlogi, ki zadevajo vse kategorije delavcev in oni, ki se tičejo posebno progovrdževalnih delavcev. V poznejših poročilih torej ne bomo več objavljali splošnih predlogov, temveč samo one predloge ki se tičejo dotične kategorije, katere zapisnik bo ravno v razpravi. To omenjamo zaradi tega, da bodo delavci raznih oddelkov pazno sledili našemu poročilu in si zabeležili, kar se tiče njih.

Preidemo torej k predlogom in k zapisniku:

Gospodu predsedniku osrednjega delavskega odbora

Dunaju.

Incijativni predlogi članov osrednjega delavskega odbora:

1. Osrednji delavski odbor naj ne razpravlja razdeljen po skupinah, temveč sklicuje naj se k skupnim sejam.

2. Ponovno naj se preišče posamezne krajevne razmere in pritegne naj se k temu preiskovanju one člane delavskih odborov, ki stanujejo v bližini dotičnih krajev. Na podlagi teh poizvedb naj se na novo uredi plače delavcem.

3. Regulacijo dnin naj se ne smatra avanciranju odnosno povišanju dnine, pač pa naj se to zgodi ne glede na regulacijo v oni dobi, ki je bila določena za povišanje dnine. Kjer se to ni izvršilo, naj se delavcem naknadno izplača tiste svote, ki jim gredo.

4. Zjednačenje vseh delavcev v pomikanju v višji plačilni razred s smislu uradnega lista, ki ga je izdalo beljaško ravnateljstvo v št. 29 z 8. julija 1910, in sicer povsod tam, kjer je določeno nižje pomikanje dnine; nastava temeljnih začetnih dnin za vse delavniške in kurilniške delavce, in ureditve pomikanja dnin po vzoru, po katerem je to uredilo dunajsko ravnateljstvo. Starostne meje za pomikanje dnin naj se eliminirajo v plzenskem ravnateljstvu in tudi drugod, kjer se jih je določilo.

5. Uvede naj se povsod in za vse kategorije delavcev »delavski red« sledeče vsebine:

a) Pridrže naj se dosedanja norma dnovi ter zanje izplača dnina; poleg tega naj se pa določi, da se izplača popolna doba v kateri so morali delavci delati poleg prej imenovane dnine.

b) Določi naj se za vse delavniške delavce brez razlike obrata in za delavce v materialnih skladiščih 52 in 1/2 urno tedensko delavno dobo.

c) 54 urno tedensko normalno delavsko dobo za vse one, ki niso zaposleni v menjalni službi menjalnega turnusa.

d) Služba naj znaša 40%, počitna doba pa 60% kot normalna delavna doba za one delavce, ki so pridrženi menjalni službi z menjalnim turnusom, to pa le tam, kjer že niso ugodnejše razmere določene odnosno obljubljene.

e) Uvede naj se 12/24 urna služba za delavce pri premogu, ne da bi slednji vsled tega imeli izgubo na svojem sedanjem zaslužku.

f) Čezurno delo naj se plača poldrugokratno, dvojno pa ob nedeljah, praznikih in po noči. Kot čezurno delo je smatrati, vse ono delo, ki se opravi v službi od 6. ure zjutraj pa do pričetka normalnega delavnega časa, opoldanske uro in dobo od zaključka normalnega delavnega časa do 8. ure zvečer; nočnemu delu se pa prišteva vsa doba od 8. ure zvečer pa do 6. ure zjutraj.

Tudi delavcem, ki so pridrženi menjalni službi, se ima izplačati čezurno, odnosno nočno delo, če delajo dalje, nego določa njih normalna delavna doba.

6. Delavcem naj se prizna ravno iste odmorne dopuste, ki so določeni v § 59. službenega reda za sluge.

7. Instrukcijo VIII. naj se v toliko spremeni, da bodo v bodoče dobivali vsi delavci, ki so čez eno leto nepretrgano v železniški službi, kurjavo po režijskih cenah.

8. Stabilizira naj se vsakega delavca, ki je nepretrgano dve leti v službi. Pri tem naj se pa uvažuje sledeče: če je začetna plača s stanarino vred, brez vpoštevanja službene obleke, nižja kakor 300, odnosno 365 kratna zadnja dnina dotičnika, potem naj se mu določi kot začetna plača tista, ki je višja kakor 300, odnosno 365 kratna dnina, ki jo je nazadnje dobival.

9. Pojm »stalnega delavca« naj se natančno določi tako, da se smatra stalnemu vsakega delavca, ki je čez eno leto v službi.

10. Izda naj se (v smislu predloga 9) stalnim delavcem in njih svojem režijske vozne legitimacije (s sliko), dokler niso v to opravičeni, izrom na sedanje določbe glede dogovorjenih vozni ugodnosti.

11. Prizna naj se krajevne zaupne može, ki so neobhodno potrebni odkar se je odpravilo krajevne delavske odbore.

12. Uvede naj se plačilne listke pri vseh onih kategorijah delavcev, pri katerih doslej še niso uvedeni.

13. Vse delavce, ki so nepretrgano eno leto v službi, naj se sprejme v provizijski sklad.

14. Vsprejme naj se kot člane v skladišča živil vse one delavce, ki se priklase, in dovoli naj se jim prosta vožnja v nakupovanje življenjskih potrebščin.

15. Tisti delavci, ki morajo v vojaško službo, se imajo po svojem povratku zopet sprejeti v službo in sicer najmanj z isto plačo, ki so jo imeli pred svojim odhodom k vojakom in če le mogoče na isto službeno mesto, ki so ga imeli prej.

16. Tisti delavci, ki morajo k orožnim vajam in so vsled tega pogojno odsotni, naj dobé za ves čas orožnih vaj popolno dnino, če se zavežejo, da se po končani orožni vaji zopet povrnejo v službo.

17. Vsa ona ravnanja c. kr. državnih železnic, ki tega doslej še niso storila, naj takoj v svojih uradnih listih objavijo določbe, ki so bile objavljene v št. 29. iz leta 1910 beljaškega uradnega lista glede temeljnih dnin, povišanja dnin in k tem pripadajočih določb in sicer za vse kategorije delavcev vstevši delavke. Ona ravnanja, ki te določbe niso objavila tako jasno kakor beljaško ravnanje naj to izpopolne tudi za delavniške in kurilniške delavce.

18. Objavljajo naj se v uradnem listu vsi, v vsakem c. kr. državnoželezniškem ravnateljstvu veljavni plačilni tarifi, pomikanje dnin in tozadevne določbe, obvestijo naj se o njih delavci in vroči naj se po en izvod teh uradnih listov vsakemu članu delavskega odbora. To naj pa ne velja le za uradne liste c. kr. državnoželezniških ravnateljev, temveč tudi za onega c. kr. železniškega ministerstva.

19. Hraniti naj se v železniškem ministerstvu vse na delavce se nanašajoče norme, kakor plačilne tarife, pomikanja plač s tozadevnimi določbami, vozne ugodnosti, dopuste, prejemanje kurjave itd. Objavlja naj se to hranjeno in nabrano gradivo v posebnem uradnem listu c. kr. železniškega ministerstva in izdaja naj se ga tudi vsem članom delavskih odborov.

20. Prvi majnik naj bo dela prost.

E. Razni predlogi in pritožbe.

1. Ker člani delavskih odborov ne dobivajo povsod zapisnikov sej, naj c. kr. železniško ministerstvo naroči vsem ravnateljstvom c. kr. državnih železnic, da imajo slednja dolžnost vročiti vsakemu članu delavskega odbora natančen prepis zapisnika.

2. Vsa c. kr. državnoželezniška ravnateljstva odklanjajo razpravo večine predlogov z motivacijo, da isti spadajo v osrednji delavski odbor. Utemeljujejo to s tem, da spadajo predlogi, pri katerih se gre za sredstva, osrednjemu delavskemu odboru.

Osrednji delavski odbor prosi c. kr. železniško ministerstvo, naj dá vsem c. kr. ravnateljstvom navodila, da imajo dolžnost dati vse one predloge, ki spadajo v delokrog ravnateljstva, v razpravo sej delavskega odbora. Če bi se pojavili tozadevni pomisleki, potem naj predloži ravnateljstvo dotične predloge opremljene s tozadevnim poročilom ministerstvu v rešitev. Oni predlogi te vrste, katerih rešitev ministerstvo deloma ali pa popolnoma odklanja, naj potem pridejo v osrednjem delavskem odboru na razpravo.

To so toraj predlogi, katerih v naslednjih poročilih ne bomo več objavljali, katere bo pa vsekakor v naslednjih poročilih vpoštevati.

Gospodu predsedniku osrednjega delavskega odbora c. kr. državnih železnic

na

Dunaju.

Iniciativni predlogi člana delavskega odbora... stavbena in progovzdrževalna skupina.

1. Če se uporablja profesionalisti pri drugem delu in ne pri njih stroki, potem naj se jim ne krajša dnine, temveč dnina ima ostati neizpremenjena.

2. Profesionalistom naj se da potrebno orodje ali pa naj se jim določi mesečni pavšal 6 kron kot odškodnina za obrabo lastnega orodja.

Poskrbi naj se premakljive koče (varstvene koče) s pripravami za sušenje in shrambo obleke, za pravico s seboj prinesenih jestvin in s pripravo za umivanje in čiščenje.

4. Čas hoje na delo in od dela naj se vračuna v delavni čas.

5. Čuvaje naj se nadomešča le s stalnimi delavci progovzdrževalne službe.

6. Uvede naj se v vseh ravnateljstvih 14 dnevno izplačilo zastužka.

7. Če dežuje, naj se delavcem zaradi tega ne oteguje dnina, temveč izplačuje naj se jim dalje, zato se jih pa naj uporabi pri kakem drugem delu.

ZAPISNIK

seje osrednjega delavskega odbora c. kr. državnih železnic, ki se je vršila dne 24. novembra 1910 v prostorih c. kr. železniškega ministerstva.

(Skupina stavbenih in progovzdrževalnih delavcev)

NAVZOL:

Predsednik: c. kr. sekcijski svet. dr. Herman Boess. Poročevalec 4. oddelka: c. kr. ministerjalni tajnik dr. Josip Winter.

Poročevalec 16. oddelka: nadzornik Erwin pl. Wouwermans.

DELEGATJE:

1. Ivan Freischlag, delavec, progovzd. ods. Linč;
2. Ferdo Schneider, zidar, » Dunaj III;
3. Ljudevit Heyda, ključar, » Jasto;
4. Josip Sticha, delavec, » Praga I;
5. Fran Humer, delavec, » Linč;
6. Josip Nejedlý, delavec, » Praga.

ZAPISNIKAR:

dr. Karol pl. Riebler, železniški koncipist.

Predsednik otvori ob določenem času sejo in konstatira, da so navzoči člani prišli polnoštevilno ter določi železniškega koncipista dr. Karola pl. Rieblerja zapisnikarjem.

Kot overovatelja razpravnega spisa se določi član Schneider.

Nato obrazloži predsednik po železniškem ministerstvu določen dnevni red in nadaljuje, da z odlokom z dne 19. aprila 1909, št. 8321 odbornikom osrednjega delavskega odbora ni priznana pravica vlaganja iniciativnih predlogov za osrednji delavski odbor, da se je pa predloge vzlic temu sprejelo, ker je itak dnevni red tako sestavljen, da se bo lahko v okviru tega razpravljalo tudi o stavljenih predlogih.

Na razpravo prideta 1. in 2. točka dnevnega reda.

1. Vsprejemni pogoji za delavce in stabilizacija.
2. Določba službenih mest za sluge.

Član Freischlag se pritožuje, da so posamezna ravnateljstva veliko prestroga pri vsprejemu stalnih delavcev. Posebno Linč in Dunaj se odločno branita vsprejeti ljudi, ki so že po deset in več let v službi in so se ves ta čas povoljno in pridno držali. Zaradi kake malenkosti, ki jo je kdo v svoji mladostni neumnosti zakrivil, se mu v poznih letih dela težkoče pri stabilizaciji. Član Humer je mnenja, da naj bi vendar državnoželezniška ravnateljstva ne bila strožja nego kazenski zakon, ki po gotovi vrsti let izloča kazenske posledice.

Član Schneider in Freischlag zahtevata, da naj vsaj kazni zaradi političnih deliktov ne imajo kazenskih posledic.

Ministerjalni tajnik dr. Winter razlaga določbe § 7. službenega reda glede zahteve častne preteklosti in dokazuje, da so pod točko a le tiste osebe od vsprejema izključene, ki so bile obsojene radi zločina, ali pa iz početja, ki ga je povzročila dobičkalnost ali pa ki so napravili kak kaznjiv čin proti pravosti: končno se pa tudi ne more ravnateljstvom predpisovati kako naj postopajo pri vsprejemu uslužbencev, ker to spada v njih področje.

Nadalje zahteva član Schneider, da se naj ljudi, ki so morali oditi v vojaško službo, po njih povratku zopet sprejme in jim da zopet tisto plačo katero so imeli pred odhodom.

Glede stabilizacije zahteva član Humer — imenovan član — da se vse vrstavnene delavce po desetih letih in vse profesionaliste v stavbeni in progovzdrževalni službi po petih letih stabilizira. Ta predlog utemeljuje s tem, da se vse delavce drugih kategorij prej stabilizira, med tem ko se zapostavlja vrstavnene delavce, ki so pravzaprav pionirji železniške uprave. Razvija žalostne razmere, ki vladajo med vrstavnimi delavci in povdarja, da so posebno oni železniški mojstri, ki so izšli iz vrst certifikatistov, popolnoma odvisni od profesionalistov. Je s tem je utemeljena zahteva, da se profesionaliste po petih službenih letih stabilizira.

Nadzornik pl. Wouwermans odgovarja na to in pravi, da niso delavci stavbene in progovzdrževalne službe izključeni od stabilizacije, če imajo potrebno znanje in primerno naobrazbo. Sklicuje se posebno na vravnalce prog in trdi, da vrstavnimi delavci pridejo lahko tudi pri drugih oddelkih do stabilizacije.

V principu je železniško ministerstvo prijazno stabilizaciji delavcev progovzdrževalne službe.

Posebnost progovzdrževalne službe, ki je odvisna od zunanjih uplivov, je pa vzrok, da o stalnosti delavcev ne more biti govora v tako širokem smislu kakor n. pr. v delavnicah. Tako se včasih nenadoma pokaže, da je treba mnogo delavcev, ki pa tudi zopet kar naenkrat postanejo nepotrební. Vzlic temu je pa opazovati, da tudi pri stavbeni in progovzdrževalni službi narašča število stalnih delavcev. Predsednik pripomni še k tem izvajanjem, da se je leta 1909. osnovalo čez 650 mest za vravnalce prog in 50 mest za mostovne ključavničarje.

Član Sticha zahteva garancijo, da se delavcev, ki so bili že čez poletje in čez zimo zaposleni, ne bo več odpuščalo iz službe.

Član Heyda se pridružuje predgovorniku in se posebej pritožuje o slabem položaju profesionalistov, katerim certifikatisti otežujejo dosego višjih mest.

Član Heyda podpira predlog, da se kar najhitreje stabilizira profesionaliste progovzdrževalne službe in povdarja, da morajo slednji samostojneji opravljati svoje posle kakor profesionalisti v delavnicah.

Član Humer je zato, da se vsakemu novovstopivšemu delavcu pri vsprejemu pove, koliko časa bo moral približno čakati dokler bo stabiliziran, da ne bo gojil praznih nad in si bo lahko pravočasno oskrbel drugo službo.

Član Freischlag zahteva, da se železniškim mojstrom da nalog, da imajo delavcem, ki so vsprejeti le za krajši čas, povedati koliko časa smejo računati na delo.

K 2. točki, ki se je pritegnila v razpravo, zahteva član Schneider besedo ter zahteva, da se pomnoži število službenih mest za sluge v progovzdrževalni službi in to raditga, da bodo lahko profesionalisti hitreje stabilizirani in bo na ta način nastalo potrebno protiutežje napram certifikatistom.

Predsednik označuje v splošnem stališče železniškega ministerstva glede vprašanja stabilizacije in pripomni, da niso bile ugodne vse izkušnje, ki se jih je napravilo s stabilizacijo; omenja, da imajo vrstavnimi delavci jako velik krog za stabilizacijo v službi čuvajev in da tudi drugi oddelki prevzemajo vrstavnene delavce, kjer potem lahko dosežejo definitivno službo.

K 1. in 2. točki oddana mnenja se nato sledeče združijo.

K 1. točki: A. Sodnijska predkazena ne sme zadržati stalnega nastavljenja:

a) če je — pri zločinu — po prestani kazni preteklo več kakor deset let ali pa

b) če je — pri pregrešku — po prestani kazni preteklo več kakor pet let.

1. B. Vrstavnene delavce naj se stabilizira po desetletni nepretrgani službi, profesionaliste v stavbeni in progovzdrževalni službi pa po petletni nepretrgani službi.

K 2. točki: Službena mesta slug naj se primerno pomnože in dopusti naj se vse delavce k službenim izpitom, pri tem naj se pa posebno vpoštevata one, ki so že čez deset let v službi.

Preide se na razpravo 3. točke dnevnega reda, h kateri se na predlog članov osrednjega delavskega odbora pritegne še točke 4, 5 in 6.

3. Izdaja delavnega reda za progovzdrževalne delavce.

4. Dovolitev dopustov.

5. Določba delavnih časov.

6. Odškodnina za čezurno delo.

(Dalje prihodnjič).

Prva državna konferenca delavstva s proge.

Dne 8. in 9. januarija se je izvršila sijajna in znamenita manifestacija ene najbolj zatiranih in tlačanih železničarskih kategorij — delavstva s proge. To ime je najprimernejše za državno konferenco tega delavstva z vseh avstrijskih železnic, katero je sklicalo »Splošno strokovno in pravovarstveno društvo« na Dunaj. Nad 200 udeležencev se je zbralo v posvetovalnici »Delavskega doma« v X. okraju. Prišli so odposlanci delavstva s proge iz vseh kotov Avstrije. Iz Bukovine in Galicije prav tako kakor iz Dalmacije, iz naprednih industrijskih središč čeških kakor iz klerikalnih alpskih dežel. Nekateri odposlanci so bili oblečeni v svoje narodne noše, kakor Rusini, Huculi itd., kar je dajalo konferenci slikovit značaj.

Razprave na konferenci so najjasnejše in najtemeljitejše ovrgle krivo mnenje, kakor da bi se delavstvo s proge rekrutiralo iz neinteligentnih mas; nasprotno, ti zastopniki in odposlanci delavstva s proge so tekom konference nepobitno dokazali, da bi se prav lahko jemali z njihovih vrst uslužbenci za vse panoge železniške službe.

Konferenco je v imenu osrednje organizacije otvoril sodrug Somitsch, ki je povdarjal veliki pomen prvega koraka, ki so ga s to konferenco napravili s proge v vrstah ostalega organiziranega železničarskega proletarijata.

V predsedstvo sta bila nato izvoljena sodruga Habinger iz Dunaja in Sticha iz Mnichovic. Centralo so pri konferenci zastopali sodrugi Somitsch, tajnik organizacijskega oddelka za delavske zadeve, Kravany in Bursa; tržaško tajništvo je zastopal sodr. Kopač, češko deželno tajništvo sodr. Brodecky in poljsko tajništvo sodr. Auspach. Poleg teh so bili navzoči do mala vsi člani delavskih odborov, v kolikor pripadajo tej kategoriji.

K prvi točki dnevnega reda: »Razmere delavstva s proge na avstrijskih železnicah« sta poročala sodruga Somitsch in Brodecky. Poročevalca razlagata zgodovino delavstva s proge na avstrijskih železnicah do konca l. 1908. Nato pa temeljito ocenjujeta in kritikujeta uvedbo temeljnih mezd in uredbo mezd po službenih letih v smislu novih avtomatik po posameznih ravnateljstvih. Nadalje se pečata z nagajivostjo predpostavljenih organov napram delavstvu s proge, ter razglabljata o vzrokih, zakaj tiči ravno ta kategorija uslužbencev v suženjski odvisnosti od svojih predpostavljencev. Konferenca ni bila sklicana za to, da bi tožili o teh žalostnih razmerah delavstva s proge, ampak zato smo se zbrali, da se posvetujemo o korakih, kako napraviti temu neznosnemu stanju konec.

Z ozirom na to, da sta poročevalca vso stvarino o razmerah delavstva s proge popolnoma izčrpala, je bila po glasovanju opuščena vsaka debata.

K drugi točki: »Poročilo osrednjega delavskega odbora o poslednjem zasedanju dne 24. novembra 1910« poroča sodrug Freischlag iz Linca (namesto sodr. Schneiderja, ki je bil vsled pogreba svojega očeta zadržan). Govornik temeljito razmotriva

predloge, ki so jih v tem zasedanju stavili člani osrednjega delavskega odbora, ter prav tako temeljito kritizira program železniškega ministerstva in odgovore ministerstva na pravkar omenjene predloge. Z malimi izjemami so ti odgovori ministerstva nezadovoljivi in za delavstvo nesprejemljivi! Zategadelj je treba napeti vse sile, da se dosežejo razmere, v katerih se bodo dali izvršiti predlogi delavstva s proge.

Ko je sodrug Kopač preložil poročilo na slovenski, sodr. Brodecky in Auspach na češki in poljski jezik, je bilo soglasno odobreno.

K tretji točki: »Posvetovanje in sklepanje o predlogih za izboljšanje razmer delavstva s proge« sta poročala sodruga Somitsch in Brodecky. Po kratkem uvodu prečitata govornika sledeče predloge:

Predlogi državne konference delavstva s proge, vrše se 8. in 9. januarja 1911 na Dunaju v »Delavskem Domu« X. okraja.

1. Nanovo je urediti mezde prognim delavcem c. kr. državnih železnic in sicer temeljne mezde, kakor tudi mezde starejših delavcev. Tam, kjer mezde starejših delavcev ne odgovarjajo temeljni mezd in službenim letom, je skrajšati starejšim delavcem napredovalne dobe po eno leto dotlej, da dosežejo svoji službeni starosti odgovarjajočo mezdo. Enako je uravnati mezdne razmere prognim delavcem na zasebnih železnicah. Na postajah, kjer se steka več železnic in pri ravnateljstvih z različno višino temeljnih mezd je izvesti to preuredbo na podlagi najvišje temeljne mezde.

2. V najkrajšem času je izdati delavni red, ki obsega med drugim sledeče:

Normalna dnevna delovna doba znaša povprečno 9 ur in sicer poleti (od 1. aprila do 30. septembra) 9½ in pozimi (od 1. oktobra do 31. marca) 8½ ur; delovni teden konča soboto popoldne.

Po vseh delavnicah in impregnacijskih zavodih, pripadajočih sekcijam za vzdrževanje proge velja delovna doba glavnih delavnic.

Čezurno delo v času od 6. ure zjutraj do 8. ure zvečer se plačuje za 50%, v času od 8. ure zvečer do 6. ure zjutraj za 100% višje. Delo ob nedeljah in praznikih se plačuje — poleg popolne mezde — z zneskom, odgovarjajočim delovni mezd za dotične ure.

Vsaka začetna ura velja za celo.

Delavcem, opravljajočim izmenjevalno službo, je v enaki meri plačevati čezurno delo; za delavce, opravljajoče trajno izmenjevalno službo, se določa čas dela na 40% in čas počitka na 60% in za njihovo čezurno delo veljajo določila prejšnjega odstavka.

Vsakemu delavcu, naj je rokodelce ali pomožni delavec, je pri sprejemu v delo izrečno — pismeno — sporočiti, če je sprejet kot stalen ali kot pomožen delavec, rokodelcu pa je še posebno sporočiti, če je sprejet kot profesionalist ali kot pomožni delavec. Po enoletni zaposlenosti velja vsak delavec za stalnega in je to okolnost v sprejemnici še posebej označiti.

Za določitev začetka in konca delavnega časa je označiti zbirališče vselej sredi proge, oddaljeno ne nad 3 km. Pot od zbirališča do kraja dela in nazaj je všteti v delovni čas, da nastopi začetek in konec delovnega časa na zbirališču. Če je nastopiti pot k zbirališču ali od zbirališča pred začetkom ali po koncu delovnega časa, je plačati ta čas po določilih gorenjega odstavka. Zbirališča, potrebna v vsaki sekciji za vzdrževanje proge se določajo sporazumno z delavci, oz. delavskimi zaupniki in se smejo premeščati le sporazumno s temi faktorji.

Če so prognim delavci premeščeni k pomožni službi v druge službene kategorije, kjer ne vladajo ugodnejši pogoji, veljajo za ves čas njihove zaposlenosti z ozirom na mezdo, kakor tudi z ozirom na delovni čas določbe, vladajoče v sekciji za vzdrževanje proge. Prestopanje v druge službene panoge je delavcem brez zaprek dovoljeno.

Pri oddajanju mest v drugih službenih panogah imajo prognim delavci prednost pred novo sprejetimi delavci.

Ako so prognim delavci premeščeni v drugo službeno panogo in ako so tu nepretrgoma eno leto zaposleni, ostanejo trajno v dotični službeni panogi, če sami ne žele nazaj k sekciji. Službena doba pri sekciji se jim všteje v vsakem slučaju.

Izplačujejo se mezde 14-dnevno med delovnim časom ob določenih dnevih, — vselej pa pred 1. vsakega meseca. Če se izplačuje mezda po delovnem času, je plačati ta čas kot čezurno delo.

Pri zaposlenju v taki oddalji, da mora delavec biti ob opoldanskem odmoru izven doma ali domačega zbirališča in je navezan na brano izven doma, mu gre 50%, in če je z delom spojeno prenočevanje, poleg prenočnine 100% doplačilo na mezdo.

Ob deževnih dnevih se mezda delavcev nikakor ne skrajša: delavce je ob takih dnevih po možnosti zaposliti z drugim delom.

Profesijonisti, dodeljeni iz kakršnegakoli vzroka drugim opravilom, prejemajo svojo rokodelsko mezdo.

Delavci, ki so po enoletnem službovanju poklicani k kakršnikoli vojaški dolžnosti, se sprejemajo takoj po povratku zopet v železniško službo, in sicer najmanj v tisto kategorijo in pod enakimi pogoji, pod katerimi so zapustili službo.

Delavci, ki so po enoletnem službovanju poklicani k vojaškim vajam, imajo tekom tega časa pravico do polne mezde, če se zavežejo, da nastopijo takoj po končani vojaški vaji zopet svoje delo.

Definitivna uslužbenska oz. poduradniška mesta se bodo oddajala izključno stalnim delavcem s proge, po službeni starosti oz. po kvalifikaciji.

Za certifikatiste ne veljajo nobene izjeme, le pri sprejemu delavcev imajo prednost pred ostalimi prosilci; v vseh ostalih ozirogi pa morajo izpolniti certifikatisti enake pogoje za napredovanje kot ostali delavci.

Za delavce v predorih — ne glede na globičino tunela — ne sme normalni delovni čas (od odhoda do prihoda na zbirališče izven predora) presegati 8 ur; isto velja glede dela v močvirjih, pri vodnih stavbah.

Dolžnost, da so vsak hip pripravljeni za nastop službe, ne sme viseti zmerom nad istimi delavci, temveč uvesti je turnus, da se delavci med seboj vrste.

Sekcijskim delavcem je priznati vsakoleten razvedrilni dopust v enaki meri kot definitivnemu osebju po § 59. službenega reda.

Delovni red in vse ostale določbe — izimši one, ki se morejo naravno tiktati samo moških — veljajo tudi za delavke.

1. maja počiva delo, v kolikor je mogoče z ozirom na promet.

Delovni red je vročiti vsakemu delavcu in vsaki delavki; poleg tega pa mora biti v pisarni prognega mojstra nalepljen na prostoru, vsakemu delavcu pristopnem.

Sedanji sistem izplačevanja je izpremeniti v tem smislu, da prejme vsak delavec svoj denar v zaprtem zavitku iz trdega papirja: na vnanji strani zavitka kakor tudi na mezdnom listku mora biti naveden celoten zaslužek, odbitki in izplačilo.

Sekcijske delavce je v vsakem ravnateljstvu oz. na vsaki zasebni železnici razvrstiti v mezdne razrede, vse postaje vsakega ravnateljstva oz. zasebne železnice pa je razvrstiti v mezdne okraje.

Uvedejo naj se sledeči mezdni poviški: za rokodelce 4-krat vselej po enem letu po 20 vin. in vselej po 2 letih 20 vin.; za kvalificirane delavce: vsaki dve leti 20 vin. za ostale delavce 3-krat vselej po 2 letih po 20 vin. in vsaka 3 leta 20 vin. in za delavce: vsake 2 leti 10 vin.

Delovni čas, potrošen v funkciji pomožnega

Onim delavcem, ki opravljajo četrti teden izmenjevalno službo, je priznati v četrtem tednu plačan 36-uren odpočitek.

Prekin mezdne napredovanja ob gotovi stopnji starosti ali mezde je odpraviti.

K bolniškemu, nezgodnemu in starostnemu zavarovanju so bili sprejeti sledeči predlogi:

Povišanje bolnišnice za vse člane na 90%.

Priznati je zdravniško pomoč in zdravila za rodbinske člane zavarovanih delavcev.

Nezgodno rento je izravnati na 90%.

Pravila bolniških blagajn, kakor tudi provizijskega sklada in nezgodne zavarovalnice je dajati članu v njegovem materinskem jeziku.

Vsakemu delavcu in vsaki delavki je po enoletnem službovanju brez ovir dovoliti pristop k provizijskemu skladu.

Vplačevanje v provizijski sklad in izračunavanje provizij naj se ne vrši od 85%, temveč od polne mezde.

Dobo za dosego polne mezde je znižati od 35 na 20 let.

Nadalje so bili sprejeti sledeči predlogi:

Vsakemu delavcu je po enoletnem službovanju podeliti izkaznico s podobo za režijsko vožnjo, vsaj za lastno progo, oziroma za vso glavno progo z določenimi stranskimi progami; po triletnem službovanju je podeliti enake ugodnosti rodbinskim članom.

Delavcem na odpočitku in delavcem uživačim nezgodno rento je podeliti enake vozne ugodnosti, kakor dotičnim uslužbencem od definitivnega osobja.

Vsakemu delavcu je po enoletni službi priznati pravico do prostih voženj za nakup življenskih potrebščin.

Na mesto razpuščenih krajevnih delavskih odborov je v vsaki sekciji priznati od delavstva izvoljene zaupnike.

tevilu voljenih zaupnikov se ravna po številu stalnih delavcev: na vsakih 30–40 delavcev po en zaupnik. Pri sekcijah z manjšim številom delavcev naj se izvolita najmanj zaupnika.

Vsi člani delavskih odborov se da vložijo predloge za premembo delborov v tem smislu, da bi direkti kakor tudi osrednji odbor ne skliceval, temveč da bi zborovali skupaj vsak odbor najmanj dva bi zastopniki ravnateljstvi biti zavezani, če so sprejeti predlogi izve

Progne delav stabilizirati.

Rokodelce, četne plače in si

z enako plače valce proge

V ok vsod nor

proge. vanje

te

Zavžijte,

ako ste nahodni, hripavi, zaslezeni in če težko dihate, Fellerjev fluid z znamko „Elsa fluid“. Mi smo se sami prepričali pri prsni, vratni boleznih itd., o njegovem zdravilnem, kašelj lajšajočem učinku. Dvanajstotica za poskušnjo K 5—, 2 tucata K 8-60 franko. Izdeluje le lekarnar E. V. Feller v Stubici šte. 275 (Hrvatsko).

delavce od sekcije.

Pri oddaji košnje se je takisto ozirati v prvi vrsti na delavce.

Stare uniforme, ki so določene za prodaj, je poprej ponuditi prognim delavcem po najnižji ceni.

Po poročilu k 4. točki dnevnega reda: »O organizaciji in taktiki« se je razprav ob 7. uri zvečer preloži na prihodnji dan.

Drugi dan je konferenca razpravljala o predlogih do poludne, na kar so bili predlogi v gori navedeni obliki soglasno sprejeti.

K 4. točki dnevnega reda o organizaciji in taktiki je poročal sodrug Hofbauer; njegova izvajanja je pretolmačil in izpopolnil sodrug Brodecky.

Po obširni razpravi in zaključni besedi sodrugov Somitscha in Brodeckega, ki sta razložila bistro zaupniškega sistema, je konferenca vzela v pretres nekaj resolucij.

Soglasno in z velikim navdušenjem je bila sprejeta sledeča

RESOLUCIJA:

»I. državna konferenca delavcev s proge, zbrana 8. in 9. januarja 1911 na Dunaju, proglašja soglasno, da je združitev vseh prognih delavcev v »Splošnem strokovnem in pravovarstvenem društvu za Avstrijo« najugodnejši pripomoček za uresničenje danes postavljenih zahtev. Konferenca priporoča zatorej najtoplejše vsakemu poedinemu delavcu s proge v njegovem lastnem interesu, da s pristopom k »Splošnemu strokovnemu in pravovarstvenemu društvu« so v boju za boljše življenske pogoje in svojim indiferentizmom ne otežuje na boja svojih tovarišev.

smatra konferenca prognih delavcev potrebno, da se v interesu vsakega zaupniškega sistema, ki bi imel tega delavstva redno prihodnjo in ki bi zanašal na prašanj prognega delavstva za organizacijo v

la je bila spre-

na Dunaju
roge pro-
želez-
de-
tra
in
i

tične železniške mojstre, da se jim je za dosedanje gnotne vspehe zahvaliti koaliciji s »Splošnim strokovnim in pravovarstvenim društvom za Avstrijo« in da je zanje nespodobno in škodljivo, ako preganjajo člane tega društva in tako izpodkoparajo in slabe silo, na katero opirajo svoj socialni boj.

Če pa v bodoče železniški mojstri ne bodo upoštevali tega svarila in bodo še naprej preganjali delavce zaradi drugega političnega mišljenja, izjavljajo odposlanci delavstva s proge, da bodo na koalicijo započeli odkrit boj s takimi poedinci iz vrst železniških mojstrov in odklanjajo vsako odgovornost za posledice vsiljenega boja.

Po glasovanju je predsednik sodrug Habinger s toplimi besedami zaključil krasno uspelo konferenco pozivajoč udeležence k nadaljnjemu delovanju v vrstah prognih delavcev.

RAZNE STVARI.

Petdeset let evropskih železnic. — Pred petdesetimi leti, ko je štela Evropa okroglih 280 milijonov prebivalcev, je imela na vsem svojem ozemlju komaj 52.000 kilometrov železnic. To se je takrat ljudem zdelo mnogo, a sedaj zaostaja daleč za tem, kar ima danes sama Nemčija. V naslednjih petindvajsetih letih je naraslo število prebivalcev za približno 50 milijonov, dolgost železnic pa se je trikrat pomnožila, namreč na okroglih 190.000 kilometrov. V zadnjih 25. letih se je pomnožilo število prebivalstva na okroglih 440 milijonov, dolgost železnic pa je narasla na 320.000 kilometrov. Med tem ko je prišel pred 50. leti 1 km proge na 5400 prebivalcev, pride sedaj 1 kilometer proge na približno 1400 prebivalcev. Največji razvoj železniškega omrežja v razmerju s prebivalstvom kaže Švedska z 1 kilometrom proge na 401 prebivalca, najmanjši pa Srbija z 1 kilometrom na 4557 prebivalcev. Skupna glavnic, naložena v železniških podjetjih znaša približno 100 milijard. Izmed vseh evropskih dežel ima Nemčija največ železnic, namreč 60.000 kilometrov. Približno toliko jih ima ogromna Rusija. Potem sledi Francija s 50.000, Avstrija z 42.000 in Anglija z 38.000 kilometri. Vse druge dežele pa daleč zaostajajo za temi in sicer ima Italija 17.000, Španija pa 15.000 kilometrov železnic. Najbolj je narasla dolgost železnic v Rusiji, ki je bila 50. leti med evropskimi državami na osmem mestu, sedaj pa je malo da ne na prvem. Sploh pa še to ni posebno živahen razvoj v primeri z njeno velikostjo.

Vršili so se sledeči shodi in zborovanja.

Zidan most. Dne 24. januarja t. l. se je vršil občni zbor tukajšnje krajevne skupine z običajnim dnevnim redom.

V novi odbor so izvoljeni sledeči sodruzi: Jože Pečnik predsednik, Andrej Močnik, Jože Škore podpredsednika, Florijan Štigl blagajnik, Janez Vodišek, Janez Škerl podblagajnika, Nace Stropnik, Jernej Pohar zapisnikarja, Peter Stoffenela, Janez Jelli preglednika, Tone Firm, Janez Strubelj knjižničarja, Tone Horjak, Andrej Satler, Fran Rožič odborniki.

Zaupnika za ogibne čuvaje v Zidanem mostu: Andrej Satler, Alojzij Kresnik; v Hrastniku: Janez Lisej, Lovrenc Golouh; v Trbovljah: Tome Vizjak, Fran Miloni; v Zagorju: Matevž Pušavar, Miha Urh; v Litiji: Leopold Škerget.

Zaupnika za progne čuvaje: Janez Turner, Fran Šinkovc.

Zaupniki za premikače: Karol Ožek, Tone Horjak, Fran Vošina, Karol Kisel.

Zaupniki skladiščne delavce: Gottfried Rettinger, Peter Babič, Nace Rebor, Janez Selovšek.

Zaupniki za kurilniške delavce: Alojzij Krohne, Janez Škerl, Janez Skobe, Martin Skale.

Zaupniki za progne delavce: Anton Straus Stefan Tušar, Fran Vodišek.

Blagajniki za: Hrastnik: Janez Krajšek. Trbovlje: Karol Žaphar. Zagorje: Janez Čec.

Pragersko. Dne 23. m. m. se je vršil občni zbor tukajšnje krajevne skupine. Na tem občenem zboru podana poročila se glasijo ugodno.

V novi odbor so izvoljeni sledeči sodruzi: Alfred Pičnin predsednik, Jernej Ralaj, Rudolf Mitteregger podpredsednika, I. Donik blagajnik, Kos, Šimen Westag podblagajnika, Amalietti, Steinbacher zapisnikarja, Kacian, Ogrinc pregledovalca računov, Verbek, Stancer, Ernestl, Pogorevc, Kores, Dolničar, Kirbiš, Plohl in Škerbinc odborniki. Podblagajniki za progo: Wauch, v Stovenjci Bistrici, Fran Čretnik v Grobelnem, Anton Iršič za Store.

Nato je povzel besedo soodr. Kopač in v eno in polurnem govoru obrazložil težnje železničarjev in pa delovanje v državnem zboru na kar je predsednik po kratkem govoru zaključil shod.

Elisnica uredništva.

Postajenačelniku Bežanu v spomin: Če mislite, da bomo izdajali uredniške tajnosti, ste zrel za norišnico.

Dopisovalcem. Zaostati je moralo več dopisov deloma radi pomanjkanja prostora, deloma pa, ker so za to številko prepozno dospeli.

10 zapovedi

za zdravje in 10 zapovedi za kmetovalca, vsake posebej tiskane, dobi vsak človek zastoj v lekarni Trnkoczy zraven rotovža v Ljubljani. V tej lekarni se tudi oddajo zdravila p. t. članom okr. bol. blagajne v Ljubljani, bol. zavodu c. kr. tob. tovarne in bolniške blagajne južne železnice.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

— Napitnina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.